

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2021. gada 24. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 32/2021), kuru iesniegusi Aleksandra Jolkina (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” (turpmāk – Noteikumi Nr. 360) 35.³, 35.⁴ un 35.⁵ punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam, kā arī par spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Noteikumu Nr. 360 35.³ punkts noteic: „Persona var ceļot uz Latvijas Republiku, ievērojot šādas prasības:

35.³ 1. ja persona 72 stundas pirms iekāpšanas pārvadātāja transportlīdzeklī vai ieceļojot ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, pirms ieceļošanas Latvijā ir veikusi Covid-19 testu (infekcijas molekulāri bioloģisko testu ar polimerāzes ķēdes reakciju (PĶR)) un šī testa rezultāts ir negatīvs. Testa rezultātus uzrāda pārvadātājam pirms iekāpšanas transportlīdzeklī vai pēc pieprasījuma Valsts robežsardzei, Valsts policijai vai Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu un muitas policijai angļu, franču, vācu vai krievu valodā. Ja testa

rezultātus pārvadātājam uzrāda pirms iekāpšanas transportlīdzeklī, tie var būt arī tās valsts valodā, no kuras ceļo uz Latvijas Republiku. Ja testa rezultātus Valsts robežsardzei, Valsts policijai vai Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu un muitas policijai uzrāda, iebraucot Latvijā no Igaunijas Republikas un Lietuvas Republikas, testa rezultātus var uzrādīt arī lietuviešu vai igauņu valodā;

35.³ 2. ja uzrāda citu medicīnisku dokumentu, kas apliecina, ka persona nav infektioza;

35.³ 3. persona, ieceļojot ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, apliecina šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minētā dokumenta esību, aizpildot apliecinājuma anketu informācijas sistēmas tīmekļvietnē (covidpass.lv) elektroniski un, ja nepieciešams, uzrāda šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu Valsts robežsardzei vai Valsts policijai;

35.³ 4. ja persona izmanto pārvadātāja transportlīdzekli, tā uzrāda pārvadātājam šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu. Starptautiskais pārvadātājs vizuāli pārliecinās, ka persona iesniegusi šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu. Ja minēto dokumentu nevar uzrādīt, pārvadātājs atsaka personai iekāpšanu transportlīdzeklī.”

Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punkts nosaka personu kategorijas, uz kurām, neattiecas šo noteikumu 35.³ punkta prasības.

Savukārt Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punkts noteic: „Latvijas Republikas valstspiederīgajiem un Eiropas Savienības pastāvīgajiem iedzīvotājiem ar uzturēšanās atļauju Latvijā, kuriem Covid-19 tests ir pozitīvs, ja persona ieceļo ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, netiek ierobežota iebraukšana Latvijas Republikas teritorijā. Uz šīm personām ir attiecināmas šo noteikumu 54. punktā minētās izolācijas prasības.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtas konstitucionālās sūdzības pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18., 19.² un 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt ikvienu persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka tieši katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai izraisa pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai

pārliecināties par aizskāruma esamību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*).

6.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir Latvijas Republikas pilsoņe, kura jau vairākus gadus pastāvīgi dzīvo Vācijas Federatīvajā Republikā. Pieteikuma iesniedzēja regulāri apmeklējot Latviju un bija plānojusi atkal to apmeklēt 2021. gada janvāra otrajā pusē vai februārī. Tomēr Noteikumu Nr. 360 35.³, 35.⁴ un 35.⁵ punkts liedzot Pieteikuma iesniedzējai ieceļot Latvijā, jo prasību veikt Covid-19 testu viņa nespēj izpildīt augsto izmaksu dēļ.

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, prasība 72 stundas pirms iekāpšanas pārvadātāja transportlīdzeklī vai ieceļošanas Latvijā veikt Covid-19 testu nesamērīgi ierobežo viņas tiesības brīvi atgriezties Latvijā, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret Pieteikuma iesniedzēju salīdzinājumā ar citām personām, uz kurām šī prasība atbilstoši Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punktam netiek attiecināta. Turklāt minētās Noteikumu Nr. 360 normas neesot skaidras un precīzas, to piemērošana neesot tāda, ko personas varētu paredzēt, kā arī tās esot faktiski neizpildāmas. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Noteikumu Nr. 360 35.³ un 35.⁴ punkts neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās drošības principam un 91. panta pirmajam teikumam, kā arī aizskar tai Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par Noteikumu Nr. 360 35.³ un 35.⁴ punkta (turpmāk arī – apstrīdētās normas) atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzēja lūdz izvērtēt Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punkta atbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam.

Satversmes 98. panta otrais teikums noteic: „Ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā, un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā.” Tomēr Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punkts neliedz personai ieceļot Latvijā, bet gan noteic personu kategorijas, uz kurām nav attiecināma prasība veikt Covid-19 testu pirms ieceļošanas Latvijā. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, kā Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punkts aizskar Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 98. panta otrajā teikumā noteiktās tiesības.

Līdz ar to pieteikums par Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punkta atbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzēja lūdz izvērtēt arī Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punkta atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam.

Tomēr Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punkts pats par sevi nerada personai pienākumu veikt Covid-19 testu pirms iecelšanas Latvijā, bet gan attiecas uz personām, kuras vēlas ieceļot Latvijā ar pozitīvu Covid-19 testa rezultātu.

Pieteikumā nav arī sniegts pamatojums tam, ka Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punkts Pieteikuma iesniedzējai būtu piemērots, vai arī tam, ka pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļautu Satversmes tiesai pārliecināties par to, ka tieši šī norma rada Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 1. pantā, 91. panta pirmajā teikumā un 98. panta otrajā teikumā noteikto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums par Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punkta atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību iespējamais aizskārumus izriet tieši no apstrīdētajām normām. Tādēļ konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no apstrīdēto normu spēkā stāšanās dienas, tas ir, no 2021. gada 15. janvāra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 25. februārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par Noteikumu Nr. 360 35.³ un 35.⁴ punkta atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai prasījumā Satversmes tiesai norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās drošības principam, jo tās neesot skaidras un precīzas, kā arī to piemērošana neesot tāda, ko personas varētu paredzēt.

Vērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesa citstarp pārbauda, vai tas ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, proti, vai likums ir: 1) pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību; 2) izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām; 3) pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-30-01 13. punktu*).

Tādējādi tas, vai apstrīdētās normas ir pietiekami skaidras, lai persona varētu paredzēt to piemērošanas sekas, nav izdalāms atsevišķi un ir vērtējams, pārbaudot apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam.

8.2. Pieteikuma iesniedzēja lūdz izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam.

Lai izvērtētu tiesību normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) ir salīdzināmas un vai tās atrodas vienādos vai atšķirīgos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personām vai arī atšķirīgu attieksmi pret vienādos apstākļos esošām personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir legītīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi: lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-36-01 11. punktu*). Turklāt Satversmes tiesai ir jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Pieteikumā ir vispārīgi norādīts, ka vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos atrodas Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punktā norādītās personas, uz kurām neattiecas Noteikumu Nr. 360 35.³ punkta prasības, un personas, uz kurām minētās prasības ir attiecināmas. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka nav pamata uzskatīt, ka minētajām personu grupām ir atšķirīgi riski inficēties ar Covid-19. Tomēr pieteikumā nav juridiski pamatots, vai šīs personu grupas vispār atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Proti, pieteikumā nav apsvērts, vai minētajām personu grupām ir kāda vienojoša pazīme un vai nepastāv kādi būtiski argumenti, kas liedz šīs grupas salīdzināt. Pieteikumā nav pamatots arī tas, ka ar apstrīdētajām normām noteiktajai iespējamai atšķirīgajai attieksmei nebūtu leģitīma mērķa un ka tā neatbilstu samērīguma principam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

9. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par Noteikumu Nr. 360 35.³ punkta iespējamo neatbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums par Noteikumu Nr. 360 35.³ punkta atbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 35.³ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 98. panta otrajam teikumam” pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 32/2021), kuru iesniegusi Aleksandra Jolkina.

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinetu – **līdz 2021. gada 24. maijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par „Par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 35.³ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 91. panta pirmajam teikumam, kā arī 35.⁴ un 35.⁵ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 98. panta otrajam teikumam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova